

Stav Únie v roku 2009: Hlavné úspechy Barrosovej Komisie

1. Zjednocovanie Európy: Stabilita a prosperita pre Úniu 27 členských štátov

Funkčné obdobie Barrosovej Komisie začalo plynúť len pár mesiacov po pristúpení nových členských štátov a uskutočnení najväčšieho doterajšieho rozširovania Unie. V roku 2007 nasledovalo pristúpenie Rumunska a Bulharska. Takmer zdvojnásobenie počtu členských štátov znamenalo zvýšenie dynamickosti, ale aj rozmanitosti EÚ, vnieslo do nej nové politické perspektívy a tradície, rôznorodú historickú skúsenosť a nové smerovania v hospodárskom rozvoji. Ukázalo sa byť pre proces európskej integrácie prínosom a zároveň výzvou, ako sa zhostiť tejto náročnej úlohy.

Mnohí pozorovatelia sa domnievali, že vo väčšej EÚ (a vo väčšom kolégiu komisárov) nevyhnutne utrpí efektívnosť a ambície. Barrosova Komisia dokázala opak: rozšírenie jednotného trhu na úroveň kontinentu prebehlo hladko a široká škála politik z rozličných oblastí od poľnohospodárstva po energetiku sa teší podpore kritickej masy z 27 členských štátov. Politika súdržnosti EÚ preniesla ohnisko pozornosti na zlepšenie dlhodobej konkurencieschopnosti a pomohla hospodársky zmodernizovať všetky kúty Európy. Obnovená sociálna agenda prispela k modernizácii sociálnej politiky dnešnej Európy.

Z iniciatívy Barrosovej Komisie došlo k odsúhlaseniu dôležitých nových právnych predpisov, ktorých cieľom je vložiť jednotný trh skutočne do služieb občanov napríklad posilnením práv cestujúcich v doprave, znížením sadzieb za mobilné telefóny či uľahčením cezhraničných platieb. V súlade so svojím záväzkom zlepšiť právnu reguláciu Komisia zároveň zjednodušila legislatívu EÚ a navrhla odstrániť takmer 10 % právnych predpisov.

Rozšírenie posilnilo dynamickosť európskeho hospodárstva a poskytlo nový impulz Lisabonskej stratégii pre rast a zamestnanosť. Vyhliadky na pripojenie k eurozóne naštartovali reformný proces v mnohých krajinách. Rozšírenie eurozóny prinieslo členstvo v nej 16 krajinám, pričom mnohé ďalšie by ich rady nasledovali. Stabilita eura posilnená revidovaným Paktom o stabilite a raste predstavovala hlavný ochranný štít Európy v čase finančnej a hospodárskej krízy.

Reformy minulých rokov pomohli Európe čeliť súčasnej kríze. EÚ dokázala reagovať na svoj zmenený výzor. Európsky plán na oživenie hospodárstva obsahuje vyváženú skladbu okamžitých stimulov, ako aj požiadaviek na dlhodobu udržateľný rast. Plán vychádza z potreby prebudovať od základov európsky finančný systém a maximálne ťaží z úlohy jednotného trhu v Európe ako jednej z kľúčových hnacích síl oživenia európskeho hospodárstva. Iniciatívy ako Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii smerujú konkrétnu pomoc Európanom, ktorí sa ocitli v ťažkej situácii, a ich význam v čase globálnej recesie ešte stúpa. Pri prekonávaní krízy môže Európa budovať na svojich úspešných krokoch na ceste k znalostnej ekonomike z posledných rokov, napríklad na takých inováciách, akou je Európsky technologický inštitút, ako aj na bezprecedentnom navýšení zdrojov venovaných na výskum.

Dnešná Európa ponúka svojim občanom viac slobody a bezpečnosti ako Európa pred piatimi rokmi. Deväť nových členských štátov začalo uplatňovať slobodné hranice: 400 miliónov občanov môže v rámci 25 krajín cestovať bez pasu. Popritom boli zmodernizované hraničné kontroly s cieľom zlepšiť bezpečnosť vonkajších hraníc Európy a členské štáty EÚ skvalitnili koordináciu úsilia bojovať proti trestnej činnosti a terorizmu a prehĺbiť justičnú spoluprácu v rámci Európy. Nový komplexný prístup k migrácii v sebe spája zvýšenie počtu príležitostí pre legálnych prisťahovalcov do EÚ, podporu ich integrácie do európskych komunít a boj proti nelegálnemu prisťahovalectvu a obchodovaniu s ľuďmi.

2. Zabezpečenie prosperity Európy do budúcnosti: dláždenie cesty vedúcej k nízkouhlíkovému hospodárstvu

V posledných rokoch zaznamenal prístup Európy k zmene klímy a energetike revolúciu. Prostredníctvom ambiciózneho súboru opatrení pripravených Barrosovou Komisiou a schválených Radou a Európskym parlamentom v roku 2008 Európa ukázala, že je pripravená zaujať vo svete vedúcu úlohu pri riešení zmeny klímy a budovaní bezpečnej, udržateľnej a konkurencieschopnej energetiky a byť svojim hospodárstvom vzorom trvalo udržateľného rozvoja v 21. storočí. Európska ekonomika zaviedla ako prvá na svete právne záväzné opatrenia, ktoré do roku 2020 umožnia znížiť emisie skleníkových plynov o 20 %, zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na 20 % a zvýšiť energetickú efektívnosť o 20 %.

Súbor opatrení EÚ týkajúcich sa klímy a energetiky je niečo ako novodobá zelená dohoda. Je dôkazom toho, že je možná politika, ktorá je šetrná k podnebiu a zároveň predstavuje hnací motor rastu a zamestnanosti. Prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo znamená podporu inovácií, poskytnutie nových podnikateľských príležitostí a vytváranie nových, zelených pracovných miest. Takáto politika takisto umožňuje, aby hospodárstvo EÚ nemuselo v takej miere čeliť zvyšovaniu cien energií a ich nestálosti, geopolitickým rizikám a rizikám spätým s nedostatočnými zásobovacími reťazcami, ktoré nestačia pokryť rastúci svetový dopyt. V neposlednom rade nás táto politika stavia do priaznivého svetla v súvislosti s nadchádzajúcou medzinárodnou konferenciou o zmene klímy v Kodani.

Významné úspechy dosiahla Európa aj v spoločnej energetickej politike vytvorením skutočného vnútorného trhu a riešením citlivej situácie so zásobovaním plynom vybudovaním celoeurópskej energetickej siete a zavedením pravidiel podporujúcich solidaritu v čase krízy. Takmer štyri z piatich miliárd EUR, predstavujúcich konkrétny príspevok Únie k plánu na oživenie hospodárstva Európy, sú určené na financovanie transeurópskej energetickej infraštruktúry.

3. Formovanie globalizácie

Európa má pevné miesto vo svete nielen vďaka svojej veľkosti danej 27 krajinami s pol miliardou občanov. Je odhodlaná presadzovať aj spoločný pohľad na svet: svet demokratický, svet voľného obchodu, svet otvorený vonkajšku, zodpovedný a nekonfrontačný. Európa má všetko, čo potrebuje na to, aby sa postavila do čela reformného procesu globálnej stratégie riešenia výziev, ktoré prináša globalizácia: chudoby, otázok svetového zdravia, migrácie, ochrany životného prostredia alebo terorizmu. Za posledných päť rokov EÚ dokázala, že vie pomôcť pri riešení krízy v Gruzínsku, na Blízkom Východe či v Afrike. Preukázala schopnosť morálneho

a politického vodcovstva v ovzduší finančnej krízy prostredníctvom agendy G-20 odrážajúcej európske priority a riešenia a svojím príkladom zohráva vedúcu úlohu v rokovaníach o zmene klímy.

Zároveň investovala do regionálnej stability u svojich susedov a presadzuje efektívne a ambiciózne partnerstvá so svetovými veľmocami s cieľom chrániť európske záujmy a hodnoty. Transatlantické vzťahy, partnerstvo s Afrikou a prístup k nastupujúcim veľmociam, ako je Čína, India a Brazília, to všetko poukazuje na sebavedomú a efektívnu Európu, pokladanú za hodnotného a spoľahlivého partnera.

1. Výzvy v roku 2004

Komisia začala pracovať v ovzduší prudko sa meniacej Európy. Len niekoľko mesiacov predtým EÚ zavŕšila rozšírenie, ktorého rozsah a ambície nemajú obdobu. Únia prijala desať nových členských štátov a pripravovala sa zakončiť toto rozširovanie prístupím Bulharska a Rumunska na začiatku roka 2007.

Rozšírenie si vyžiadalo zreformovať priority aj spôsob práce EÚ. Takmer zdvojnásobenie počtu členských štátov prinieslo veľkú rozmanitosť, ako aj bohatosť a zložitosť, ktoré s tým súvisia. Znamenalo začlenenie nových politických perspektív a historickej skúsenosti do celkovej stratégie Únie. Znamenalo inštitucionálne úpravy a riešenie rozdielov v hospodárskom vývoji. Proces adaptácie si vyžadoval pozornosť a citlivý prístup; bolo potrebné pretvoriť politiku a postupy bez straty na dynamike krokov EÚ.

Konsolidácia rozšírenej Európy prebiehala v atmosfére náročného politického prostredia. Rozdiely v názoroch na zahraničnú politiku vytvárali napätie, pokiaľ ide o prístup EÚ k vonkajším vzťahom. Vznikali pochybnosti o účinnosti základných politických nástrojov, ako je Lisabonská stratégia a Pakt o stabilite a raste. EÚ mala čoskoro zažiť odmietnutie Ústavnej zmluvy dvoma členskými štátmi, čo ju prinútilo prehodnotiť spôsob, akým chcela zabezpečiť, aby bolo rozšírenie doplnené demokratickejšou a efektívnejšou Úniou, a musela opätovne dokazovať, prečo si EÚ zaslúži dôveru európskych občanov.

Tieto tlaky vnútri Európy sprevádzalo silnejúce povedomie o dôležitosti globalizácie. Vo svete silneli nové mocnosti, spoločnosť sa všade musela prispôbovať novému fenoménu vzájomnej závislosti a Európa si nemohla dovoliť ignorovať novú spoločenskú realitu. Riešenie otázok energetickej bezpečnosti, zmeny klímy či migrácie – ako aj hľadanie východiska z hospodárskej krízy – to všetko si žiadalo reakciu Európskej únie. Ako zástanca otvoreného trhu a zároveň organizácia, ktorá sa silno opiera o obchod, EÚ čelila imperatívu formovania globalizácie s cieľom získať výhody pre európske hospodárstvo a európsku spoločnosť.

2. Služba európskym občanom

Európska únia je tu na to, aby slúžila svojim občanom. Jej zásady, hodnoty a ciele sú stanovené v základných zmluvách. Musia sa uplatňovať tak, aby to prinášalo priame výhody európskym občanom a plne sa pritom rešpektovali európske demokratické tradície.

Jednotný trh bol vybudovaný na štyroch základných slobodách – slobode pohybu tovaru, služieb, kapitálu a osôb. Tieto slobody nie sú abstraktné hospodárske ideály. Predstavujú pre jednotlivých občanov slobodu cestovať, pracovať, investovať a podnikať v rámci Európskej únie. Na tomto základe EÚ vystavala záväzok zabezpečiť pre svojich občanov v úlohe spotrebiteľov a cestujúcich vysoký štandard a zohrať svoju úlohu v poskytovaní služieb vo verejnom záujme s čoraz vyššou úrovňou ochrany a bezpečnosti.

2.1 Vytváranie príležitostí pre Európanov

Európska únia môže zohrávať dôležitú úlohu v poskytovaní prístupu a príležitostí pre svojich občanov. Hospodárska kríza zdôrazňuje význam jednotného trhu v úsilí pomôcť spotrebiteľom a osobám činným na trhu práce prekonať ťažké obdobie hospodárskeho poklesu.

Prínos jednotného trhu Európanom sa už ukázal na nižších cenách a širšom výbere pre spotrebiteľov. Jednotný platobný euro-priestor umožnil, že platiť v inej časti eurozóny je rovnako ľahké ako doma. Na telekomunikáciách vidno, ako možno uvoľnením prístupu na trh pre nových uchádzačov a dôsledným sledovaním trhu znížiť ceny pre všetkých. Nové pravidlá týkajúce sa „roamingu“ priniesli dostupné a transparentné ceny za všetky cezhraničné hovory so znížením nákladov na telefonáty niekedy až o 60 %. Celkovo klesli ceny hovorov z mobilných telefónov len v období rokov 2006 – 2007 o 14 %.

Silná a dôsledná línia presadzovania pravidiel EÚ týkajúcich sa hospodárskej súťaže zabezpečuje, že podniky a štáty vedú spravodlivú hospodársku súťaž, neporušujú právne predpisy, aby vytlačili konkurentov z trhu, a nespolupracujú na praktikách na poškodzovanie spotrebiteľov. Len v roku 2008 viedlo presadzovanie práva hospodárskej súťaže k ušetreniu viac ako 11 miliárd EUR, ktoré zostali vo vreckách spotrebiteľov, ako aj k udeleniu pokút vo výške presahujúcej tri miliardy EUR. Napríklad v roku 2008 Komisia udelila najväčšiu protikartelovú pokutu v histórii EÚ – takmer 900 miliónov EUR – výrobcovi skleneného tovaru, spoločnosti Saint Gobain. Prostredníctvom zosúladenia cien so svojimi konkurentmi táto spoločnosť udržiavala päť rokov ceny okien do automobilov umelo vyhnané nahor.

Spotrebiteľia potrebujú aj patričnú ochranu v prípade, ak sa situácia nevyvíja podľa očakávania. Cestujúci v leteckej a železničnej doprave majú v prípade dlhého meškania alebo zrušenia spoja právo na náhradu. Sú zavedené nové pravidlá na zamedzenie skrytých poplatkov na webových lokalitách leteckých spoločností. Existuje čierna listina leteckých spoločností, ktoré nedokážu poskytnúť minimálne bezpečnostné záruky. „Jednotné európske nebo“ bude znamenať kratšie a bezpečnejšie lety. Ďalšie pravidlá na úrovni EÚ priznávajú klientom bánk väčšie práva a zaručujú im vyššiu kompenzáciu, keby boli banky zasiahnuté finančnou krízou. Viac ako kedykoľvek predtým si môžu byť spotrebiteľia istí, že práva, ktoré majú v jednom členskom štáte, budú mať aj v iných.

Jedným z najväčších prínosov EÚ pre občanov je možnosť pracovať hocikde v Únii. Súčasťou procesu rozširovania bolo postupné prehlbovanie slobody pracovať za hranicami svojho štátu pre občanov z nových členských štátov; tento proces bude zavŕšený do roku 2011. Občania potrebujú mať istotu, že pri sťahovaní za prácou z jedného

Otvorené európske hranice

Opustené colnice po celej Európe sú presvedčivým symbolom jedného z najmarkantnejších úspechov EÚ. V schengenskom priestore dnes žije viac ako 400 miliónov ľudí. Bezhraničnú zónu tvorí 22 členských štátov EÚ plus Island, Nórsko a Švajčiarsko.

Slobodné cestovanie v rámci Európy sprevádzajú opatrenia zamerané na to, aby v dôsledku voľných hraníc neutrpela bezpečnosť. Dodržiavanie spoločných pravidiel pri kontrole vonkajších hraníc, policajná spolupráca a výmena informácií plnia očakávania občanov, pokiaľ ide o úroveň ochrany.

členského štátu do druhého budú môcť uplatňovať určité základné práva. Podpora týchto práv je cieľom iniciatív za nediskrimináciu, zavádzania pravidiel o minimálnych právach, napríklad, pokiaľ ide o materskú dovolenku, ako aj pravidiel pre dočasných agentúrnych pracovníkov, aby sa k nim pristupovalo spravodlivo.

Výhody mobility nesúvisia len s miestom výkonu práce. Európania by sa mali cítiť doma kdekoľvek v EÚ. Rozšírenie schengenského priestoru na 25 krajín rozšírilo Európu bez hraníc pre milióny občanov. Milión 700 000 študentov, ktorí sa zúčastnili na programe Erasmus, získali výnimočnú skúsenosť študovať v inom členskom štáte. Osobám so zdravotným postihnutím boli priznané väčšie práva, ktoré im zabezpečujú aspoň minimálny štandard pri cestovaní. Návrhy v oblasti cezhraničnej starostlivosti o pacientov zabezpečia, že slobodné cestovanie po Európe nebude prekážkou v poskytovaní kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre nikoho.

2.2 Ochrana Európanov

Aj bezpečná a prosperujúca spoločnosť potrebuje, aby boli jej občania chránení pred rizikami. Keď sa EÚ snaží, aby domácnosti neboli odpojené od energií či budúce generácie nemuseli byť svedkami ničivých katastrof spojených so zmenou klímy, znamená to, že uvažuje dopredu a rieši hroziace riziká v správnom čase. Keď hľadá súbory zručností potrebné do budúcnosti a presadzuje technológie pre zajtrajšie trhy, chráni tým podnikateľskú sféru a pracovné miesta pred rizikom zaostávania v globálnej ekonomike. Keď liberalizuje oblasti ako poštový sektor či doprava, zároveň prostredníctvom vymedzenia povinností na ochranu spotrebiteľov koná v záujme zachovania úrovne služieb vo verejnom záujme.

V Európe jednotného trhu a otvorených hraníc má Európska únia určitú zodpovednosť zabezpečiť, aby nadštandardná sloboda nemala negatívne vedľajšie účinky. Preto slobodu presťahovať sa do EÚ dopĺňajú opatrenia podporujúce účinnú spoluprácu medzi políciou a justičnými orgánmi v Európe. Pôvodnú sieť dohôd medzi členskými štátmi o vydávaní osôb, ktoré spáchali závažné trestné činy, nahradil európsky zatykač. Urýchlením a zjednodušením postupov a zabezpečením prijímania rozhodnutí bez politického vplyvu tento nástroj umožňuje, aby bola spravodlivosť nastolená aj vo veciach presahujúcich štátne hranice. Takisto boli prijaté opatrenia umožňujúce výmenu informácií o DNA, ako aj zvýšenie pomoci obetiam terorizmu.

Pomáhame si v núdzi

Solidarita je ústrednou vlastnosťou spôsobu práce EÚ. Takže keď jedna časť EÚ čelí veľkej prírodnej katastrofe, Únia jej prirodzene pomôže. V čase rátanom na hodiny po vypuknutí krízy prídu jednotky civilnej ochrany z členských štátov na pomoc miestnym záchranárom – mechanizmus, ktorý sa momentálne spúšťa približne 20-krát za rok. Bol zriadený Fond solidarity EÚ určený na podporu dlhotrvajúcich rekonštrukcií – od roku 2004 zasahoval 34-krát v 18 rôznych členských štátoch a celkovo poskytol pomoc vo výške 700 miliónov EUR.

Typickým príkladom tohto dvojstupňového mechanizmu sú lesné požiare v Grécku v roku 2007. Bolo nasadených 19 rozličných tímov ponúkajúcich požiarnikov, technickú výbavu, lietadlá a helikoptéry. A Fond solidarity poskytol takmer 90 miliónov EUR na financovanie nákladov na čistenie zasiahnutých oblastí a obnovenie základných služieb.

Celoeurópska spolupráca môže chrániť občanov rozličnými spôsobmi. Združovanie zdrojov civilnej ochrany znamená, že obetiam prírodných katastrof možno poskytnúť pomoc rýchlejšie. Zosúladenie zásahu pri vtácej chrípke znamenalo minimalizáciu ohrozenia zdravia. Nový informačný systém zabezpečí, že orgány verejného zdravia v celej EÚ dostanú okamžitú výstrahu o hroziacom riziku.

2.3 EÚ ako fungujúca demokracia

Občania majú právo očakávať od inštitúcií Európskej únie najvyššiu úroveň demokratickej zákonnosti a zodpovednosti. Tieto atribúty stoja v EÚ na dvoch pilieroch demokratickej reprezentácie: na Európskom parlamente – priamo volenom zastupiteľskom orgáne občanov – a na Rade a Európskej rade – hlase členských štátov. Lisabonská zmluva tieto demokratické piliere ešte posilní pridaním právomocí Európskemu parlamentu, rozšírením úlohy národných parlamentov a zavedením občianskej iniciatívy, ktorá umožní priame predkladanie petícií s miliónom podpisov.

Lisabonská zmluva posilní aj zodpovednosť Európskej komisie pred ostatnými inštitúciami. Už teraz Komisia venuje verejnej zodpovednosti osobitnú pozornosť cez Európsky parlament. Každoročne odpovedá na viac ako 7 000 parlamentných otázok a vystúpenia komisárov v Parlamente sú v súčasnosti bežným znakom politiky EÚ – každý rok zaznamenajú plenárne zasadnutia viac ako 400 vystúpení. Komisia v súčasnosti priznáva veľký význam národným parlamentom: od novembra 2004 sa komisári stretli s národnými parlamentmi a ich výbormi približne 500-krát a v roku 2006 zriadili osobitný mechanizmus na zabezpečenie exkluzívneho dialógu s národnými parlamentmi. Možnosť tohto dialógu bola doteraz využitá pri viac ako 400 príležitostiach.

Komisia aktívne podporila participatívnu demokraciu a dialóg. Svojou iniciatívou „Plán D“, ktorá sa začala v októbri 2005, vytvorila nové fóra a vyvinula nové postupy umožňujúce jednotlivcom a organizáciám vo všetkých 27 členských štátoch aktívnejšie zapojenie do diania. Inovačným príkladom tohto nového prístupu sú konzultácie občanov, ktoré vyvrcholili v máji tohto roku občianskym samitom v Bruseli.

Komisia sa usiluje uplatňovať najvyššiu možnú úroveň poskytovania služieb vo verejnom záujme aj v spôsobe svojej práce. Znamená to presadzovanie vysokého stupňa otvorenosti prostredníctvom pravidiel týkajúcich sa prístupu k informáciám a konzultácií. Európska iniciatíva týkajúca sa transparentnosti, ktorá vzišla z podnetu Komisie, zriadila nový rámec pre vzťahy s lobistami a vniesla väčšiu transparentnosť do čerpania fondov EÚ. Verejné konzultácie dnes predstavujú štandardný prvok všetkých väčších politických iniciatív, ponúkajúc šancu ovplyvňovať politiku v počiatočnom štádiu každému – každoročne sa uskutoční viac ako 100 takýchto konzultácií. Okrem toho sa na kľúčových návrhoch pracuje s verejne prístupnými posúdeniami vplyvov v záujme dôsledného domyslenia všetkých hospodárskych, sociálnych aj environmentálnych dôsledkov pripravovaných opatrení.

Na druhej strane EÚ vyvinula úsilie zjednodušiť svoju legislatívu a viac ju sprístupniť občanom. Asi 1 300 právnych aktov, tvoriacich približne 10 % celkového *acquis*,

bolo navrhnutých na vyradenie zo súboru právnych predpisov EÚ a tento proces má pokračovať.

Medzi demokratické povinnosti EÚ patrí aj riadne finančné hospodárenie. Európska komisia spolupracuje s Európskym dvorom audítorov na znižovaní chybovosti a zavádzaní kontrol na prevenciu zneužívania finančných prostriedkov. Keďže 80 % rozpočtu EÚ pochádza od štátnych orgánov, bez spolupráce s nimi by nebolo možné pohnúť sa z miesta. Príkladom napredovania bolo rozhodnutie Dvora audítorov o úplnej zákonnosti účtov za rok 2007.

3. Odrazový mostík európskej budúcnosti

Zajtrajší úspech Európy závisí od jej aktivity dnes. Európska únia je postavená na základoch, ktoré tvoria fundamentálne hodnoty a dohodnuté dlhodobé ciele, ktorými je napríklad otvorená spoločnosť a otvorená ekonomika. Dokázala ich premeniť na konkrétne činy, ktoré si vyžadujú dlhé roky prípravy a implementácie. Základný kameň Európskej únie ako hospodárskeho trhu bol postupne kladený v rokoch pred rokom 1992 a odvtedy sa tento trh z roka na rok rozširuje, modernizuje a skvalitňuje. Pružné a spoľahlivé euro dnešných dní vyrástlo po mnohých rokoch zjednocovania rozdielnych ekonomík. Rozšírenie si vyžadovalo premyslené partnerstvo s cieľom pripraviť nové členské štáty na zodpovednosť členstva. Dnes EÚ žne plody svojej práce: staré aj nové členské štáty sa tešia väčšej prosperite aj väčšej bezpečnosti. Hospodárska integrácia dosiahla štádium, v ktorom 80 % vývozu z novších členských štátov ide do EÚ-15, kým posledné desaťročie zaznamenalo viac ako 50 % zvýšenie vývozu z EÚ-15 do EÚ-12.

Dlhodobé výzvy, ktorým dnes čelí Európa, majú iný charakter aj formu a vyžadujú si nové spôsoby reakcie. Svetová hospodárska súťaž sa zintenzívňuje; znamená to nové príležitosti aj nové skúšky. Ústrednou témou komerčného úspechu sú čoraz viac znalosti a inovácie. Spoločnosť so starnúcim obyvateľstvom sa musí prispôbiť. Viac ako inokedy si uvedomujeme, že zdroje nevyhnutné pre každodenný život, ako napríklad energie, sú obmedzené. Zmena klímy ohrozuje budúce generácie širokou škálou rizík škodiacich životnému prostrediu, nášmu životnému štýlu, aj našej stabilite. Zámer udržateľného rozvoja žiada od EÚ, aby si vybrala správnu cestu vpred.

Za posledných päť rokov uvedené výzvy neotriasli EÚ. Únia preukázala dostatočnú schopnosť vykonávať zmeny, reformovať a vyvažovať pritom rozdielne záujmy i obavy. Vytýčila víziu európskeho hospodárstva, ktorý využíva silné európske stránky, pokiaľ ide o znalosti a kompaktný sociálny model. Odsúhlasila výdavkový program, v rámci ktorého je po prvýkrát viac ako polovica rozpočtu EÚ venovaná konkurencieschopnosti a zamestnanosti. Úspešne rozšírila eurozónu o štyri nové členské štáty. Urobila významný krok na ceste zosúladovania poľnohospodárskej politiky s realitou dnešných vidieckych komunít. Odsúhlasila program prípravy Európy na nízkoúhlíkovú budúcnosť, ktorý je zatiaľ najkomplexnejší na svete. Týmto sú položené základy, na ktorých možno s dôverou stavať Európu budúcnosti a pokroku.

3.1 Hospodárska reforma a sociálna spravodlivosť

Hospodárska kríza poukázala na ľudský rozmer recesie. Mnoho európskych rodín aj podnikateľských subjektov zasiahlo rušenie pracovných miest, pokles príjmov a prázdne knihy objednávok. Pokles štátnych príjmov znamenal oklieštenie služieb vo verejnom záujme, dôchodkov i sociálneho zabezpečenia. A výsledky hospodárskych stimulov v dôsledku zvyšujúcich sa deficitov krajiny pocítila až v nasledujúcom desaťročí.

Stimulácia rastu a zamestnanosti je stále jednou z vrcholných priorít EÚ. Európska komisia položila základy obnovením Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť. Podstatou stratégie je formovať hospodárstvo EÚ takým spôsobom, aby bolo konkurencieschopnejšie, vytváralo viac pracovných miest a ponúkalo spotrebiteľom hodnotné produkty za dobré ceny: hospodárstvo pripravené využiť príležitosti ponúkané globalizáciou. Finančná a hospodárska kríza vyvolala potrebu doplniť Lisabonskú stratégiu pre rast a zamestnanosť krátkodobými opatreniami s okamžitým účinkom, počínajúc záchranými opatreniami v záujme bankového sektora, poskytujúc rámec pre ciele fiškálny stimul na vnútroštátnej i európskej úrovni a napokon vytvárajúc podmienky na návrat k štandardnému úverovaniu riešením problému toxických aktív v bankovom sektore.

Odborná príprava budúcnosti

Podpora EÚ môže znamenať priamu podporu zamestnancom, ktorým hrozí strata zamestnania. Zatvorenie továrne MG Rover v Spojenom kráľovstve znamenalo stratu 6 000 pracovných miest. Komisia v spolupráci so štátnymi a regionálnymi orgánmi v Británii pohoťovo zareagovali a prostredníctvom priamej podpory z Európskeho sociálneho fondu pomohli prepusteným rekvalifikovať sa na nové pracovné miesta. Potom prišiel na rad regionálny rozvojový fond, ktorý pomohol diverzifikovať miestne hospodárstvo, ponúkol poradenstvo novým podnikateľom a zjednodušil prístup podnikateľov k financiám. Tieto opatrenia umožnili 2 000 zo všetkých prepustených, aby si do štyroch mesiacov po zatvorení továrne našli nové zamestnanie.

Jednou z hlavných priorít pred krízou aj po nej zostávajú investície do ľudských zdrojov, inovácií a výskumu a budovanie vhodného prostredia, aby podnikateľské subjekty dokázali vstupovať na nové trhy a vytvárať nové pracovné miesta.

- Investovať do ľudských zdrojov znamená vytvárať vysoko kvalifikovanú pracovnú silu, ktorá sa dokáže prispôbiť meniacim sa nárokom. EÚ presadzuje vzdelávanie, aj celoživotné, a pokladá ho za cestu vedúcu nielen k osobnému naplneniu, ale aj k rastu. V súčasnosti študuje na vysokých školách takmer o tri milióny viac študentov ako v roku 2000. Máme dnes takmer o tretinu viac absolventov matematiky, prírodných vied a techniky. A počet dospelých dopĺňajúcich si vzdelanie stúpol takmer na 10 %. Európsky sociálny fond dnes každoročne prispieva na odbornú prípravu 9 miliónom ľuďom, v čom figurujú všetky členské štáty. EÚ takisto ukázala, že flexibilita môže ponúknuť dnešnému pracovníkovi optimálnu vyváženosť vytváraním povinnosti rozvíjať možnosti zamestnania a súčasnou podporou plynulého trhu práce.

EÚ čakajú aj veľké demografické zmeny. Počty osôb odchádzajúcich do dôchodku každoročne prevyšujú počty osôb vstupujúcich na trh práce. Od roku 2002 sa každý rok prisťahuje do EÚ do dvoch miliónov ľudí, ktorí uvedený rozdiel v počtoch pomáhajú preklenúť. Z prognóz vyplýva, že bez týchto prisťahovalcov

by sa objem pracovnej sily v EÚ zmenšil do roku 2060 takmer na polovicu, vzhľadom na čo by bolo nemožné udržať súčasnú úroveň daňového a dôchodkového systému. Prist'ahovalectvo vyvoláva sociálne a štrukturálne otázky, ktoré je potrebné brať do úvahy. EÚ zorganizovala diskusiu s cieľom zahrnúť túto otázku do globálneho kontextu. Zdôraznila potrebu zohľadňovať dôsledky týkajúce sa pracovnej sily, ako aj praktické opatrenia ako napríklad „modrú kartu“ na identifikáciu legálnych prist'ahovalcov.

- Inovácie a výskum sú prostriedkom na to, aby si Európa udržala a posilnila svoju pozíciu popredného svetového znalostného centra. Znamená to priamu vedľajšiu výhodu pre európske podniky, ako aj posilnenie schopnosti spoločnosti riešiť problémy v oblastiach, akými je zdravotníctvo, doprava a potravinová bezpečnosť. EÚ sa snaží vyťažiť čo najviac z výskumného potenciálu Európy. Prepájajú najlepšie výskumné kolektívy z EÚ v Európskom výskumnom priestore prostredníctvom združovania zdrojov, dosahovania kritického objemu a výmeny výsledkov. Výskumné projekty EÚ priniesli v posledných pár rokoch významné objavy: boli napríklad objavené nové lieky proti tuberkulóze alebo sa prišlo na to, ako merať tendenciu polárnych ľadovcov.

EÚ hľadá aj nové spôsoby, ako zhromažďovať odborné znalosti a vytvárať centrá na svetovej úrovni. Aj preto Komisia založila Európsky inovačný a technologický inštitút, jedinečný pokus spojiť svet vzdelania, výskumu a podnikania s cieľom zapáliť nové spôsoby stimulácie tvorivosti a využiť ich na komerčné účely. Čoskoro budú vybrané prvé „znalostné a inovačné spoločenstvá“, ktoré budú mapovať odborné znalosti v rozličných sektoroch a hľadať nové riešenia v takých perspektívnych oblastiach ako napríklad zelené technológie.

- Európa potrebuje aj prostredie, kde sú podnikatelia stimulovaní zakladať a rozširovať podnikateľské projekty. Jednotný trh predstavuje základný kameň európskeho podnikania – veľký a bezpečný trh na uskutočňovanie obchodu. Keďže v posledných piatich rokoch bolo 80 % pracovných miest vytvorených v malých a stredných podnikoch, jednotný trh musí uplatňovať proaktívnu stratégiu vyhládzania cesty rozširovaniu podnikania. Dospeli sme k tomu, že obdobie na rozbehnutie podnikania sa vo väčšine členských štátov skrátilo zo šiestich týždňov na jeden a náklady na rozbehnutie klesli o tretinu. Zákon o malých podnikoch pre Európu

Európa do vesmíru

Spoluprácou v rámci EÚ možno zvládnuť obrovské výzvy, ktorých zvládnutie na úrovni jednotlivých členských štátov by bolo nemysliteľné. Satelitná navigácia má širokú škálu využití občanmi: možno ňou posielajú výstrahy o prírodných katastrofách, kontrolovať hranice, monitorovať rybné hospodárstvo, skvalitniť riadenie dopravy, zvýšiť bezpečnosť prepravy nebezpečných látok a znižovať množstvo havárií. Opiera sa o najmodernejšie technológie a vytvára tisíce pracovných miest. Vyžaduje si však veľké investície.

V rámci projektu Európskej únie Galileo bude vypustených do vesmíru 30 satelitov, ktoré umožnia určiť polohu s odchýlkou nanajvýš jeden meter. Galileo predstavuje najmarkantnejší príklad spoločného európskeho priemyselného projektu, na ktorom vidno, že technologická vyspelosť prináša vedúcu úlohu a priťahuje pozornosť mnohých globálnych partnerov. Nedávna reprofiliácia programu presunula projekt Galileo na plne prevádzkovú dráhu.

vytýčil desať konkrétnych krokov, ktoré majú pomôcť malým a stredným európskym podnikom rozširovať sa.

Keďže jednotný trh potrebuje spoločný rámec pravidiel, EÚ má povinnosť zabezpečiť, aby tieto pravidlá príliš nezaťažovali podnikateľov. Jedna časť programu EÚ s názvom „lepšia právna regulácia“ si kladie za cieľ zredukovať administratívne zaťaženie podnikateľov, čo by mohlo viesť podľa súčasných odhadov k úsporám až 30 miliárd EUR. Väčšina členských štátov sa zaviazala dodržať spoločný cieľ zníženia zaťaženia do roku 2012 o 25 %. Napríklad odstránenie povinnosti vypracovať každoročne účtovníctvo ušetrí mikropodnikateľom sedem miliárd EUR ročne.

Toto opatrenie malo priamy dosah na zamestnanosť; v období rokov 2005 a 2007 bolo vytvorených takmer 6,5 milióna nových pracovných miest. Recesia však ukázala, aké je potrebné, aby EÚ zohrávala svoju úlohu v zabezpečovaní solidarity, fundamentálneho atribútu európskeho modelu fungovania spoločnosti. Preto zriadila Európsky fond na prispôbenie sa globalizácii na priamu pomoc tým, ktorí čelia novým podmienkam globálnej hospodárskej súťaže a strate zamestnania. Až nastane oživenie, ktoré povedie k dopytu po správnych zručnostiach v správnom čase na správnom mieste, zvýšené investície do ľudského kapitálu prinesú svoje plody.

EÚ vzala na seba osobitnú zodpovednosť za presadenie súdržnosti a rozvoja chudobnejších oblastí Európy. Momentálna generácia politiky súdržnosti má podľa odhadov vytvoriť 1,4 milióna pracovných miest v 15 najchudobnejších členských štátoch. Proaktívny prístup k vidieckemu rozvoju pomohol zvrátiť trend stúpania nezamestnanosti aj úbytku obyvateľstva – posledné desaťročie zaznamenalo dokonca čistý prírastok vidieckeho obyvateľstva. Komisia iniciovala nový prístup aj k námornej politike, v rámci ktorého sa venuje pozornosť osobitným potrebám morských regiónov a morského prostredia.

3.2 Udržateľná energetika

Každý Európan investuje do európskych zdrojov energie. Európa mala možnosť zažiť, ako trpia domácnosti aj podnikatelia, keď sa zastavia dodávky energií. Ak sú energie príliš drahé, zasiahne to najzraniteľnejšiu časť obyvateľstva a utrpí aj konkurencieschopnosť Európy. V situácii, keď viac ako polovica emisií skleníkových plynov v EÚ pochádza z elektrární, sa Európa nikdy neporáta so zmenou klímy bez udržateľnej energetickej politiky.

V roku 2005 sa preto EÚ rozhodla prijať novú prioritu bezpečnej, udržateľnej a konkurencieschopnej energetiky. Znamená to nájsť víziu, ktorá povedie energetickú politiku EÚ do budúcnosti. Odvtedy EÚ vykonala konkrétne kroky v tomto smere:

- Fungujúci jednotný energetický trh naplno ťažiaci z potenciálu trhu európskych rozmerov. V tejto súvislosti je potrebné, aby riadne fungovala hospodárska súťaž, spotrebiteľia mali hodnotný produkt za dobré ceny a základná infraštruktúra netrpela fragmentáciou vnútroštátnych trhov.

- Odsúhlasenie 20 % úspor na energetickej účinnosti má za cieľ zredukovať dopyt v záujme zníženia tlaku na ceny, ako aj závislosti od dovozu. Na markantné zníženie nákladov na energiu je zameraný cielený program šetrenia energiou v budovách, ako aj ďalší program Komisie týkajúci sa nových noriem pre určité výrobky od žiaroviek cez pneumatiky až po televízory.
- Priame opatrenia na vybudovanie infraštruktúry a odsúhlasenie medzinárodných dohôd s cieľom zabezpečiť rôznorodý a spoľahlivý dovoz, ako aj možnosť presunu energií do ktorejkoľvek oblasti EÚ s ich nedostatkom.
- Dohoda o vývoji zachytávania a skladovania oxidu uhličitého umožňujúca budúcim generáciám zladit' využívanie európskych zásob ropy, zemného plynu a uhlia s bezpodmienečnou požiadavkou znížiť emisie skleníkových plynov.
- Závazný cieľ 20 % podielu obnoviteľných zdrojov energie do roku 2020 s cieľom rozšíriť využívanie čistej energie získanej domácimi prostriedkami a dostať Európu do vedúcej pozície v najmodernejších strategických technológiách. Dosiahnutie cieľa je podporené rozsiahlym výskumným programom investícií do nových foriem čistej energie.

Zajtrajšia energetika dnes

Sila vetra patrí medzi energetické zdroje s najväčším potenciálom. Otázkou zostáva, ako ho čo najskôr ovládnuť a premeniť na komerčný produkt. EÚ vyvinula maximálne úsilie na stimuláciu jeho využívania: politické ciele, výskum, reguláciu... V roku 2008 sa prvýkrát v histórii inštalovalo v Európe viac nových zariadení na výrobu elektrickej energie využívajúcich veternú energiu ako akýchkoľvek takýchto zariadení na inom princípe. Sila vetra dnes v EÚ vyrába toľko elektrickej energie, koľko je potrebné na pokrytie potrieb viac ako 35 miliónov domácností, a súčasná politika by mala množstvo energie vyrábanej vetrom do roku 2020 strojnásobiť. Okrem toho táto technológia špičkovej úrovne pomohla vytvoriť 150 000 pracovných miest len v samotnej EÚ – nehovoriac o vzniku významného zdroja vývozu.

Tieto opatrenia dopĺňajú komplexný dlhodobý program, ktorého cieľom je získať pre európske domácnosti a podniky spoľahlivé a dostupné energie.

3.3 Íst' príkladom v problematike zmeny klímy

Celosvetový konsenzus o hrozbe zmeny klímy zatiaľ neprešiel do rozhodného zásahu. Boli síce prijaté nejaké kroky, ale mnohé krajiny sa držia v úzadí a nechávajú iných ujať sa vedenia. A daň za neschopnosť konať medzitým prudko vzrástla.

V roku 2008 prijala Európska únia historické rozhodnutie: dohodnúť sa na 20 % znížení emisií skleníkových plynov do roku 2020 a uskutočniť na to potrebné kroky. Od roku 2013 sa bude každoročne znižovať povolené množstvo emisií skleníkových plynov. Podniky, ktoré nedokážu znížiť emisie, si budú musieť kupovať „emisné kvóty“ na trhu, lenže týchto kvót bude čoraz menej a z roka na rok budú drahšie. Takže bude silnieť motivácia podnikov investovať do čistej technológie. Táto motivácia bude predstavovať hnaciu silu európskej technologickej inovácie, ako aj vytvárania nových pracovných miest v nastávajúcom období.

Úmysel znižovať skleníkové emisie poukazuje na to, že Európa je pripravená podniknúť pri riešení zmeny klímy najradikálnejší krok v doterajšej histórii. Svojím načasovaním má v úmysle inšpirovať rokovania OSN o zmene klímy, ktoré sa uskutočnia v decembri 2009, a ukázať globálnym partnerom, že dôveryhodný a konkrétny zásah je možný a budovanie nízkouhlíkovej spoločnosti nemusí byť prekážkou hospodárskeho rastu, naopak, späté so správnou stratégiou môže byť súčasťou hospodárskej modernizácie. Na zvýšenie motivácie dospieť k medzinárodnej dohode EÚ odsúhlasila zvýšiť svoj záväzok z 20 % zníženia na 30 % zníženie v prípade, ak budú ostatní nasledovať jej snahu.

4. Globálna Európa

Globalizácia nevyhnutne vedie svet k väčšej vzájomnej závislosti a prepojenosti. S tým prichádza nová výzva – začína byť jasné, že mnohé z kľúčových cieľov EÚ možno dosiahnuť len spojením domácich a medzinárodných opatrení. Konkurencieschopnosť, energetická bezpečnosť, zmena klímy, migrácia – nič z tohto nemožno vyriešiť zásahom len v samotnej Európe. Napokon táto internacionalizácia – keďže ostatné krajiny sa začali pozeráť aj za svoje hranice – poskytla Európe príležitosť pre spoluprácu a získanie inšpirácie.

V priebehu posledných desiatich rokov EÚ dôsledne zotrvávala na svojom prístupe k zvyšku sveta. Príslušné zásady vonkajšej činnosti EÚ sa potom odrazili v hlavnom prúde svetových ideálov. Svet uznáva, že prosperita vychádza z výhod trhovej otvorenosti. Dokonca aj v stresujúcich podmienkach hospodárskej krízy si silno uvedomuje riziká protekcionizmu. Na multilaterálne procesy ako G-8 či G-20 sa pozerá ako na nevyhnutné na nájdenie riešenia. Rozvojové ciele tisícročia zas vyvolali pocit spoločnej zodpovednosti voči rozvojovým krajinám – zodpovednosti, ktorú EÚ ako najväčší svetový darca rozvojovej pomoci neprestala podporovať. A opatrenia EÚ v oblasti zmeny klímy majú v úmysle inšpirovať celosvetovú dohodu znížiť skleníkové emisie prostredníctvom presných a vynútiteľných cieľov. Ako 21. storočie potrebuje silnú Európu, tak si záujmy Európanov vyžadujú silnú globálnu Európu.

4.1 *Európska únia a globálne riadenie*

Počas posledných piatich rokov EÚ dokázala veľkým dielom prispieť ku globálnemu riadeniu. Európske hodnoty stoja v čele svetového úsilia riešiť zmenu klímy a hospodársku krízu. Európska skúsenosť s regionálnou integráciou dala väčšiu váhu zásadám otvorenosti a multilateralizmu na globálnej úrovni. Európska únia a Európska komisia sa pravidelne zúčastňovali na zasadnutiach G-8 a G-20, Svetovej obchodnej organizácie, na rokovaniach OSN o zmene klímy a vo všetkých prípadoch sme sa snažili ísť príkladom.

Prosperita Európy ako obchodného partnera, investora a vývozcu značne závisí od jej hospodárskych vzťahov so zvyškom sveta. Rozšírená EÚ je teraz najväčšou integrovanou hospodárskou oblasťou na svete a predstavuje viac ako 30 % svetového HDP a viac než 17 % svetového obchodu. Jedným z najväčších sklamaní posledných rokov bola neúspešnosť uzatvorenia dauhaského kola rokovaní o rozvoji. Všeobecne sa však uznáva, že EÚ stála na čele úsilia dosiahnuť dohodu v prospech oboch strán: rozvinutých i rozvojových krajín.

Vonkajšie hospodárske vzťahy EÚ medzitým nestagnovali. Posledných päť rokov zaznamenalo značné napredovanie, takže podniky EÚ viac obchodovali, viac investovali a vybudovali si nové komerčné vzťahy po celom svete. Tento pokrok bol vystavaný na jasnom záväzku, že prístup obchodných partnerov na trhy EÚ je podmienený povinnosťou prevádzkovať čistou hospodársku súťaž a umožniť reciprocitu v prístupe na trh.

Uvedené viedlo k tomu, že európskym spoločnostiam sa podniká ľahšie. Rozličné opatrenia zlepšili prístup na trh v rozličných oblastiach; boli napríklad stiahnuté obmedzenia na vývoz kozmetiky do Kórey a predaj nápojov v Malajzii či zabezpečené rovnaké podmienky pre finančných poradcov v Číne. Včasné zásahy okrem toho predišli vzniku viacerých prekážok – napríklad pokiaľ ide o vysoké letecké poplatky v Brazílii. Európske normy inšpirujú globálny trh – pravidlá EÚ týkajúce sa kozmetiky v súčasnosti napríklad využíva aj ASEAN, Mercosur a Čína. Takéto zmeny priamo vplývajú na rast a zamestnanosť.

Základom schopnosti EÚ presadzovať túto agendu je jej sila, ktorá vzniká zo spolupráce. Odsúhlasenie tzv. otvoreného neba využilo silný hlas EÚ na dosiahnutie dohody medzi dvoma najväčšími svetovými trhmi – výsledkom je liberalizácia transatlantickej leteckej dopravy, čo môže znamenať hospodársky zisk vo výške 12 miliárd EUR a 80 000 nových pracovných miest.

Ale cieľom EÚ nie je budovať prosperitu cez globálnu činnosť iba doma. Nikto iný neponúka toľko humanitárnej pomoci a nepodporuje tak hospodársky a sociálny rozvoj najchudobnejších častí sveta ako ona. EÚ a jej členské štáty sa podieľajú 60 % na svetovej rozvojovej pomoci. Od roku 2004 podporila EÚ humanitárnu pomocou viac ako 100 krajín, čo predstavuje pomoc asi 150 miliónom ľudí každý rok. EÚ demonštrovala pohotovú reakciu aj v konkrétnom prípade prudkého stúpnutia cien potravín v roku 2008 – rozhodla o zriadení osobitného nástroja potravinovej pomoci vo výške jednej miliardy EUR. Pomoc bola určená najmä farmárom v rozvojových krajinách na nákup osiva a hnojív s cieľom oživiť ich vlastné kapacity produkcie potravín.

Ako množstvo pomoci, aj podporu EÚ je potrebné správne cieľiť a dobre koordinovať. Správne ciele znamená spoluprácu s príjemcami s cieľom zabezpečiť, že prostriedky budú vynaložené správne a prispievajú k znásobeniu vlastného úsilia krajiny v oblasti politických, sociálnych a hospodárskych reforiem. Koordinácia znamená zabezpečiť, aby boli snahy rozličných darcov zosúladené a viedli k maximálnemu

Globálne šírenie európskych hodnôt

Výťahy patria medzi bežné zariadenie kancelárskych a obytných budov na celom svete. Predstavujú rozsiahly trh, avšak trh, kde majú bezpečnostné normy rozhodujúci význam. Prevzatie noriem EÚ celým svetom by teda predstavovalo veľkú výhodu – navyše by to znamenalo pre výrobcov v rámci EÚ môcť vyvážať do zahraničia normy, ktoré sú doma samozrejmosťou.

Dôkladný vývoj noriem v rámci EÚ sa vyplatil – partneri z celého sveta, od Južnej Ameriky cez Čínu po Austráliu, sa rozhodli inšpirovať sa normami EÚ.

účinku. Rozvojová politika EÚ bola aktualizovaná s cieľom maximalizovať jej vplyv a podporovať skutočne moderný vzťah medzi EÚ a rozvojovými krajinami.

V neposlednom rade si EÚ vybudovala povest' pozitívnej sily, spájajúcej humanitárnu pomoc s riešením konfliktov a budovaním demokracie, schopnej nájsť skutočné východisko z najťažších globálnych konfliktov. Dokázala rozhodným spôsobom prispieť k mierovému vyriešeniu konfliktov vo Východnom Timore, Čade či v Gruzínsku. V priebehu posledných piatich rokov sa podujala vykonať asi 40 volebných pozorovateľských misií, ako aj ďalšie rozličné misie na podporu dlhodobej demokratickej infraštruktúry partnerských krajín.

Rekonštrukcia po katastrofe

Keď v decembri 2004 zasiahli vlny cunami, EÚ okamžite rozpoznala volanie po rýchlych zásahoch. Prvá humanitárna pomoc bola na území Ázie do 24 hodín po katastrofe. Viac ako milión ľudí dostalo potravinovú pomoc, asi 42 000 rodín dostalo prístrešok, oprava člnov a rybárskeho náčinia znamenala, že viac ako 20 000 rybárov sa do roka vrátilo k svojmu zamestnaniu. Popritom program dlhodobej rekonštrukcie vo výške 350 miliónov EUR pomohol opätovne vybudovať pobrežné komunity. Súčasťou úsilia EÚ bola aj snaha zabezpečiť, aby rekonštrukčné práce nezastavil konflikt – napríklad tým, že pomohla financovať mediácie vedúce k mierovej dohode v Acehu, demobilizovala bojujúce strany a monitorovala dodržiavanie prímeria.

4.2 Európska únia ako propagátorka regionálnej stability

EÚ má osobitný záujem mať stabilných a prosperujúcich susedov. EÚ je vynikajúcim príkladom pre svojich susedov. Schopnosť EÚ pritiahnuť tých, ktorí si želajú čerpať výhody stability a prosperity, je mocná sila. Pomohla vybudovať obchod, posilniť demokratické inštitúcie a uvoľniť politické tlaky. EÚ rokuje o rozšírení s Chorvátskom a Tureckom a priznala kandidátsky status Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko. Okrem toho pokladá za potenciálne kandidátske krajiny ďalších päť krajín Západného Balkánu. Všetky tieto krajiny aktívne pracujú na tom, aby sa v záujme svojich vlastných občanov priblížili hodnotám a úrovni EÚ, pokiaľ ide o demokratické reformy a hospodársky rozvoj.

Rovnaký účinok má vplyv EÚ aj na široký okruh krajín v jej susedstve. Európska susedská politika je inovačný mix pomoci, politickej podpory a hospodárskej integrácie. Šestnásť krajín zapojených do susedstva čerpá výhody prístupu na vnútorný trh a osobitných obchodných povolení, ako aj finančnú podporu. Susedská politika zároveň posúva latku demokratických reforiem. V rámci barcelonského procesu EÚ venovala dva politické procesy – Úniu pre Stredozemie a Východné partnerstvo – prepojeniu politických a hospodárskych síl a strategickému usmerňovaniu. EÚ má teraz k dispozícii platformu, na ktorej sa riešia otázky ako hospodársky rozvoj, migrácia či demokratizácia, určujúce budúcnosť európskeho kontinentu.

4.3 Partnerstvo so svetovými veľmocami

Posledných pár rokov zaznamenalo prehlbenie investícií EÚ do vzťahov s kľúčovými globálnymi partnermi – tak v európskom záujme, ako aj v záujme spolupráce pri hľadaní východísk z globálnych problémov. Raz za jeden či za dva roky zasadá na

vrcholnej úrovni s partnermi od Číny po Brazíliu či od Japonska po južnú Afriku. Osobitné miesto v týchto vzťahoch zaujímajú bilaterálne kontakty so Spojenými štátmi: v roku 2007 bola zriadená nová Transatlantická hospodárska rada a s príchodom prezidenta Obamu predseda Barroso so záujmom očakával „novú atlantickú agendu globalizácie“.

Okrem toho Komisia uskutočnila zasadnutia s vládami Číny, Ruska a Africkej únie. Iniciovala vytvorenie a posilnenie strategických partnerstiev s nastupujúcimi veľmocami, postaviac vzťahy s Čínou, Indiou a Brazíliou na novú úroveň. Zvlášť sa sústredila na vzťahy s Afrikou v snahe položiť novému rovnému partnerstvu pevnejšie základy. Na summite EÚ – Afrika sa stretnú partneri v čelnom postavení na kontinentálnej úrovni.

Nová éra vo vzťahoch EÚ – Afrika

V roku 2006 sa Európska komisia stretla s Komisiou Africkej únie v Addis Abebe v Etiópii. Toto stretnutie bolo dôkazom nového štádia európskych vzťahov s Afrikou. Dôkazom, ako môžu spoločné záujmy a projekty dostať tradičný rozvojový vzťah na vyššiu úroveň, aby pokrýval také kľúčové politické záujmy, ako je energetika, migrácia, infraštruktúra a zdravotníctvo.

Je dôležité uvedomiť si, že základom je zrelý politický vzťah. Predseda Barroso už naznačil ochotu Európy navštíviť Dárfúr a navýšiť humanitárnu podporu EÚ na 340 miliónov EUR: tento zámer bol na summite podložený spustením inovačného mierového nástroja pre Afriku (APF) na podporu mierových operácií v Afrike.

Tieto partnerstvá zapadajú do vízie multilaterálneho usporiadania sveta založeného na medzinárodných pravidlách a inštitúciách a na spolupráci sveta s regionálnymi autoritami. Na globálnej inštitucionálnej úrovni je spoločný záujem EÚ v medzinárodnom politickom a hospodárskom systéme pevne zakotvený stálym členstvom Európskej komisie v G-8 a G-20. Vplyv EÚ ako „riešiteľky problémov“ na globálnej úrovni vyniesol tento inštitút na popredné miesto v globálnom úsilí nájsť východisko z hospodárskej krízy.

5. Európa znamená spolupráca

Úspechy EÚ za posledných päť rokov sú plodom mnohých faktorov takých rozmanitých ako Európa sama. Sú odrazom rozličných kvalít a silných stránok rôznych častí Európy. Opierajú sa o škálu nástrojov, ktoré má EÚ k dispozícii – od snahy o konsenzus cez európsky rozpočet až po právo EÚ. Sú výsledkom rozličných príspevkov rozličných strán v rámci inštitucionálnej spleti EÚ.

V roku 2007 Európska únia oslávila päťdesiat rokov európskej integrácie. Toto výročie poukázalo na to, ako veľa sa odvtedy zmenilo: Európa znova zjednotená, s 27 členskými štátmi; hospodárske prostredie zmenené globalizáciou; európske komunity po päťdesiatich rokoch sociálnych a technologických zmien tvoria komplexnejšie a premenlivejšie spoločenstvá.

Výročie poukázalo aj na to, čo vlastne umožnilo tento päťdesiatročný úspech: bola to schopnosť EÚ rozvíjať sa na pozadí zmien spoločným smerom, rešpektujúc spoločné hodnoty a dosahujúc preto ciele ľahšie spolu ako oddelene. Platí to pre dnešnú Európu boriacu sa s hospodárskou krízou, energetickou bezpečnosťou či globálnymi zmenami rovnako ako pre Európu zakladajúcich krajín.

Postupom času sa zodpovednosť EÚ presunula do nových oblastí politiky, komplexnosť otázok, ktoré EÚ rieši, sa rozrástla a rozšírenie jej prinieslo nepoznanú rozmanitosť. Vzhľadom na čo začalo byť čoraz jasnejšie, že jediná cesta pokroku je pre EÚ integrácia a politické a inštitucionálne partnerstvo. Zabezpečiť rast a zamestnanosť, bezpečnosť, riešiť klimatické zmeny, plne sa zapájať do globálneho riadenia – všetky tieto ciele možno dosiahnuť len mobilizáciou síl na rozličných úrovniach verejnej správy a spoločnosti.

Dnešná Európa je zrelá Európska únia, ktorá položila základné stavebné kamene prosperity a sociálnej spravodlivosti a teraz musí dávať pozor, aby ich prispôbila novým podmienkam. EÚ sa sústredila na službu záujmom svojich občanov, riešenie dlhodobých výziev dnešnej doby a na maximalizáciu globálneho európskeho vplyvu. Vďaka spolupráci úspechy Európskej únie dosahované posledných päť rokov priniesli súčasným Európanom väčšiu prosperitu, solidaritu a bezpečnosť a položili základy tej správnej Európy budúcnosti.